

بررسی خاکهای آغشته به پساب ماست‌بندی‌های محلی در شکل‌گیری احتمالی گیاهان پروبیوتیک

سعیده نجفی*¹ - فرزاد محمدی ابدلی¹ - نرجس بحری¹

1- دانشکده میکروبیولوژی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن

مسئول مکاتبات: سعیده نجفی saeedeh.najafi@yahoo.com

چکیده

هدف از این تحقیق شناسایی لاکتوباسیلوس‌های جدا شده از خاک‌های آغشته به پساب ماست‌بندی‌های محلی است که زیستگاه طبیعی آنها (محصولات لبنیاتی) تغییر نموده و در زیستگاه غیر اختصاصی (خاک) به سر می‌برند. 10 نمونه از خاک‌های آغشته به پساب ماست‌بندی‌های محلی از کوه‌های مناطق دو هزار و سه هزار (شمال ایران) جمع‌آوری شد و به آزمایشگاه منتقل گردید. نمونه‌ها رقت‌ساز شده و به پلیت‌های حاوی محیط MRS و M17 منتقل شدند، کلنی‌های LAB با مشاهدات ماکروسکوپی و میکروسکوپی و تست‌های افتراقی مشخص گردیدند. همچنین پتانسیل پروبیوتیکی آنها توسط تست‌های (تحمل اسید، تحمل نمک صفرآوی و آنتی‌بیوگرام) مورد ارزیابی قرار گرفت. در نهایت برای تأیید بیشتر تست مولکولی 16srDNA انجام شد. در این تحقیق باکتری‌های: *lactobacillus coryniformis*, *lacto bacillus guizhouensis*, *lactobacillus coryniformis subspecies torokoent* بر اساس آنالیز 16rsDNA شناسایی و جدا شدند. در پایان تحقیق مشخص شد که لاکتوباسیلوس‌ها به جز زیستگاه طبیعی خود قادر به زیستن در زیستگاه غیر اختصاصی نیز می‌باشند. از این رو می‌توان فرض نمود که تبادلات ژنتیکی زیادی بین باکتری‌های خاک و جدا شده‌ها صورت گرفته باشد. که این تغییر زیستگاه موجب افزایش پتانسیل پروبیوتیکی آنها شده است. پس در همزیستی خاک با این باکتری‌ها و با توجه به همزیستی خاک با گیاه خاک می‌تواند در شکل‌گیری گیاهان پروبیوتیک نقش داشته باشد.

کلمات کلیدی: خاک‌های آغشته - پساب ماست‌بندی‌های محلی - *lactobacillus coryniformis* - گیاهان پروبیوتیک

مقدمه

خاک به دلیل شرایط فیزیکی و شیمیایی دارای تنوع بسیار زیادی از میکروارگانیسم‌های مختلف می‌باشد که این میکروارگانیسم‌ها دارای پتانسیل متابولیکی بالایی هستند. پروبیوتیک‌ها میکروارگانیسم‌های زنده‌ای هستند که زمانی که به میزان مناسبی در بدن میزبان توزیع می‌شوند، اثرات مفیدی را برای میزبان خود فراهم می‌کنند (Espinoza and Navarro, 2008). از میان میکروارگانیسم‌های پروبیوتیک، باکتری‌های اسید لاکتیک (LAB) به عنوان مهمترین گروه شناخته شده‌اند. باکتری‌های اسید لاکتیک گروه هتروژنی از باکتری‌های گرم مثبت هستند که بر اساس مجموعه‌ای از ویژگی‌های مورفولوژیک، متابولیک و فیزیولوژیک در یک گروه بسیار بزرگ قرار گرفته‌اند. هسته مرکزی این گروه بسیار بزرگ را به طور سنتی جنس‌های *Lactococcus*, *Pediococcus Leuconostoc* و *Lactobacillus* تشکیل می‌دهند (makarova et al, 2006). باکتری‌هایی که در این تحقیق جداسازی و شناسایی شده‌اند، مربوط به باکتری‌های اسید لاکتیک و متعلق به جنس لاکتوباسیلوس می‌باشند که جزء فلور طبیعی دستگاه گوارش و مواد غذایی تخمیر شده هستند و کاندیداها‌های خوبی برای پروبیوتیک بودن به حساب می‌آیند. لاکتوباسیل‌ها، میله‌ای شکل، گرم مثبت و بخشی از گروه بزرگ باکتری‌های تولیدکننده اسید لاکتیک هستند. نقش لاکتوباسیل‌ها در صنعت غذا بسیار مهم ارزیابی شده است مثلاً در سرکه‌سازی، تولید پنیر و ماست نقش بسزایی را ایفاء می‌کند. LAB را می‌توان از گستره وسیعی از منابع جدا کرد. انواع دانه‌ها، گیاهان سبز، سبزیجات تخمیری، انواع ماهی و خاک منابعی هستند که بسته به نوع تحقیق می‌توانند برای جستجوی این باکتری‌ها مناسب باشند (kathresan and thiruneelkan, 2009). به دلیل اهمیت فوق‌العاده این گروه، یافتن باکتری‌های جدید مناسب قرار گرفتن در آن از منابع جدید و بکر از اهمیت بالایی برخوردار است. هدف از انجام این پژوهش جداسازی و شناسایی لاکتوباسیلوس‌های جدا شده از خاک‌های آغشته به پساب ماست‌بندی‌های محلی است. که زیستگاه طبیعی آنها (محصولات لبنیاتی) تغییر نموده و در زیستگاه غیر اختصاصی (خاک) به سر می‌برند، که این تغییر زیستگاه موجب افزایش پتانسیل پروبیوتیکی آنها شده است و تصور ما بر این است که این باکتری‌ها می‌توانند توسط ریشه درختان حمل شوند و به وسیله حیوانات مصرف شوند. بنابراین این باکتری‌ها علاوه بر این که می‌توانند مستقیماً روی خاک اثر بگذارند می‌توانند به صورت مستقیم و غیر مستقیم روی گیاهان و جانوران تأثیرگذار باشند.

مواد و روش ها

جمع آوری نمونه ها: از خاک های آغشته به پساب ماست بندی های محلی از مناطق مختلف کوه های دو هزار و سه هزار تنکابن (واقع در شمال ایران) 10 نمونه به طور تصادفی جمع آوری شد و تحت شرایط استریل به آزمایشگاه انتقال داده شد.

متد کشت: نمونه های جمع آوری شده رقت سازی شده و به مقدار 100 μL به پلیت های حاوی محیط MRS و M17 انتقال داده شد. پس از انجام کشت سفره ای پلیت ها برای مدت 24-48 ساعت در جار بی هوازی به همراه گاز پک C در دماهای 10°C , 37°C , 42°C قرار داده شدند. پس از زمان انکوباسیون، پلیت ها از جار خارج شده و بر اساس مشاهدات مورفولوژیک، کلنی های غیر مشابه مورد رنگ آمیزی گرم، تست کاتالاز و تست حرکت قرار گرفتند و کلنی های میله ای و کروری از دو محیط M17 و MRS تأیید شده (گرم مثبت، کاتالاز منفی) و به صورت کلنی تک در پلیت های جدید کشت خطی داده شدند. انجام کشت خطی از کلنی های مجزا چند بار تکرار شد. انجام این کار در بررسی LAB جهت افزایش خلوص و همچنین فعال شدن ایزوله ها ضروری است.

بررسی پتانسیل پروبیوتیکی: سه تست (تحمل نمک صفراوی، تحمل اسید و آنتی بیوگرام) برای بررسی پتانسیل پروبیوتیکی باکتری های جدا شده، انجام شد.

تست تحمل اسید: از کشت شبانه ی باکتری های جدا شده در محیط MRS و M17 برات با PH های مختلفی که با استیک اسید تغییر پیدا کرده بود، تلقیح انجام شد و به مدت 24 ساعت در جار بی هوازی در 37°C انکوبه گردید. سپس 100 μL از هر کشت رشد یافته در MRS و M17 آگار تلقیح شد و رشد کلنی ها پس از 24 ساعت مورد مشاهده قرار گرفت و در نهایت نتایج به صورت + و = گزارش شد (nguyen and kangand, 2006).
تست تحمل نمک صفراوی: باکتری های جدا شده مقاوم در برابر اسید برای ارزیابی انتخاب شدند. از کشت 24 ساعته به محیط کشت برات حاوی 0.3% نمک صفراوی دزوکسی کولات سدیم افزوده می شود و در طول موج 600nm هر 60,40,15,0 دقیقه یک بار خوانده می شود (Gilliland and Staley and Bush, 1984).

تست حساسیت آنتی بیوگرام: حساسیت آنتی بیوتیکی سویه های جدا شده در این مطالعه با استفاده از روش انتشار دیسک ت تعیین شد (Charteris et al, 2001). برای تست انتشار دیسک، دیسک های آنتی بیوتیکی (Piperacillin(P, cefotaxime (ctx 30 μg), Tetracycline (TE 30 μg), 10 μg), ciprofloxacin(CIP 5 μg), Ampicillin (AM 10 μg) مورد استفاده قرار گرفت. نقاط قوت دیسک و تفسیر اندازه منطقه مطابق با کمیته ملی استانداردهای آزمایشگاه بالینی انجام شد.

شناسایی و تشخیص: DNA کلنی های جدا و خالص شده توسط روش فنل کلروفورم استخراج گردید. در این پژوهش تست مولکولی 16srDNA برای شناسایی باکتری ها مورد استفاده قرار گرفت. برای بدست آوردن محصول PCR دارای قابلیت انجام Sequencing یک جفت پرایمر یونیورسال 16srDNA مورد استفاده قرار گرفت. پرایمرهای Forward و Reverse. این پرایمر ها شامل: 8F (5' AGAGTTTGATCCTGGCTCAG 3') و 3' (5' GGTTACCTTGTTACGACTT 3') بودند. نمونه های منتخب به عنوان شاخص مورد PCR قرار گرفتند و محصولات برای توالی یابی ارسال شدند. با دریافت توالی های مورد نظر پس از انجام sequencing، این توالی ها با استفاده از نرم افزار Blast در سایت www.ncbi.nlm.nih.gov مورد بررسی قرار گرفته و بر اساس اطلاعات موجود در بانک ژنی و نتایج بررسی های مورفولوژیک شناسایی ایزوله های باکتریایی موجود، در سطح جنس و گونه انجام شد.

نتایج:

از 10 نمونه منطقه دو هزار و سه هزار، تحت شرایط بی هوازی در نهایت 3 نمونه باکتری جداسازی شد که شامل: *Lactobacillus coryniformis*، *Lactobacillus gznzhouensis*، *Lactobacillus coroniformis subspecies torokoent* هدف از تفکیک، شناسایی لاکتوباسیلوس ها است و برای رسیدن به این هدف باکتری های جدا شده توسط روش های فنوتیپی (رنگ آمیزی گرم، تست های بیوشیمیایی) مورد ارزیابی قرار گرفتند و باکتری هایی که گاز، حرکت و کاتالاز منفی و گرم مثبت بودند و قادر به رشد در دماهای 10°C , 37°C , 42°C برای بررسی پتانسیل پروبیوتیکی انتخاب شدند.

جدول 1: نتایج پتانسیل پروبیوتیکی باکتری های جدا شده

Bacteria	Antibiotic susceptibility						Acid tolerance					Bile tolerance			
	TIC	PIP	TE	CP	AM	CTX	5	4.5	4	3.5	3	D ≤ 15	40<d<15	60<d<40	D ≥ 60
KM4 <i>Lactobacillus coryniformis</i>	S	R	S	S	S	S	+	+	+	+	+	0.112	0.122	0.210	0.222
KM7 <i>Lactobacillus guizhouensis</i>	S	R	S	S	S	S	+	+	+	+	+	0.3	0.301	0.303	0.401
KM8 <i>Lactobacillus coryniformis subspecies toroko</i>	S	R	S	S	S	S	+	+	+	+	+	0.215	0.175	0.315	0.339

نتایج تست آنتی بیوگرام نشان می دهد که باکتری های جدا شده فقط نسبت به Piperacilin مقاومت دارند و در ارتباط با تست تحمل اسید مشخص گردید که هر سه باکتری بالاترین مقاومت را به اسیددارند.

نتایج حاصل از تعیین مقاومت سویه ها به نمک های صفراوی بر طبق پیشنهاد ارائه شده توسط (چاتنو و همکاران 1994) که چهار گروه متمایز را بر اساس تأخیر رشد ایجاد شده بوسیله نمک های صفراوی تشخیص داده بودند (chateau and deschamp and hadjsassi, 1994)، تحلیل گردیدند.

1- سویه های مقاوم (دارای تأخیر رشدی مساوی یا کمتر از 15 دقیقه)

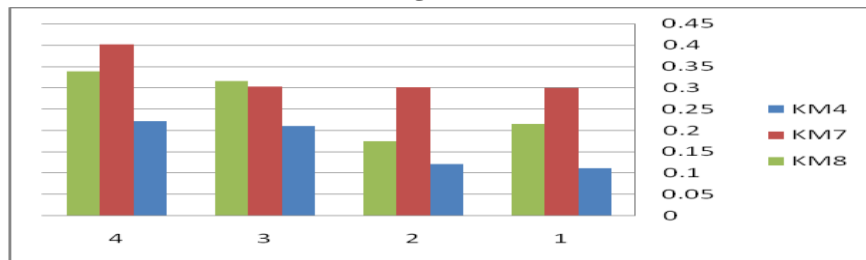
2- سویه های با تحمل بالا (تأخیر رشدی بین 15 و 40 دقیقه)

3- سویه های با تحمل ضعیف (تأخیر رشدی بین 40 و 60 دقیقه)

4- سویه های حساس (تأخیر رشدی بیش از 60 دقیقه)

3 باکتری تست شده، بر اساس تأخیر رشد گروه بندی شدند که نتایج در جدول 1 نشان داده شده است.

نمودار 1- تحمل نمک صفراوی باکتری های جدا شده

بحث:

بررسی های انجام شده نشان می دهد که خاک آغشته به پساب ماست محلی می تواند منبع بسیاری از لاکتو باسیلوس ها باشد. در تحقیقی که در سال 1990 توسط cerning بر روی جداسازی باکتری های LAB از ماست انجام شد وی موفق به جداسازی *lactobacillus* ها شد (8). در تحقیقی که در سال 1983 توسط oda بر روی جداسازی باکتری های LAB از محصولات لبنیاتی سنتی انجام شد وی موفق به جداسازی گروه عمده ای از لاکتوباسیلوسها با پتانسیل پروبیوتیکی بالایی شد (oda et al 1983). تمام تحقیقاتی که در ارتباط با شناسایی و جداسازی باکتری های LAB انجام گرفته از محصولات لبنیاتی بوده است و تا به امروز تحقیقی بر روی خاک های آغشته به پساب ماست بندی های محلی صورت نگرفته است. با توجه به تحقیقات انجام گرفته مشخص شد که لاکتوباسیلوس های جدا شده مقاومت بالایی نسبت به اسید و نمک صفراوی دارند که این امر نشان دهنده پتانسیل بالای این باکتری ها است.

با توجه به یافته های این تحقیق و تحقیقات سایر محققین از آنجائیکه میکروارگانیزم های خاک دارای پتانسیل متابولیکی وسیعی مانند تولید آنتی بیوتیک، باکتریوسین و تولید آنزیم می باشند و از طرفی باکتری های موجود در محصولات لبنی دارای پتانسیل پروبیوتیکی بالایی هستند. با توجه به تبادلات ژنتیکی بالایی که در زیستگاهی مانند خاک بین باکتری های خاک مانند (باسیلوس ها) و باکتری های جدا شده (لاکتوباسیلوس ها) اتفاق می افتد، از این رو به نظر می رسد که میکروارگانیزم های جدا شده با پتانسیل پروبیوتیکی از چنین زیستگاه با ارزشی دارای خصوصیات بالقوه بالایی نسبت به زیستگاه اصلی خود در تولید متابولیت های با ارزشی مانند باکتریوسین و همچنین مقاومت در برابر اسید، نمک صفراوی و آنتی بیوتیک ها می باشند. مطالعات نشان می دهد که محصولات لبنی سنتی می تواند حامل بهتری برای باکتری های LAB باشد. پس در همزیستی خاک با این باکتری ها و با توجه به همزیستی خاک با گیاه خاک می تواند در شکل گیری گیاهان پروبیوتیک نقش داشته باشد. بنابراین می تواند به طور غیر مستقیم روی حیوانات و انسان ها تاثیر گذار باشد و با توجه به مطالب ذکر شده می توان این طور فرض نمود که از پساب های آغشته به محصولات لبنی حاوی باکتری های LAB می توان در آبیاری و کشت محصولات کشاورزی و صیفی جات استفاده نمود که این امر زمینه مطالعات و تحقیقات جامع تری را می طلبد.

References

1. Espinoza, Y. R. and Navarro, Y. G. Non-dairy probiotic products. Food Microbiology. 2008:141.
- 2- Makarova K, Slesarev A, Wolf Y, Sorokin A, Mirkin B, Koonin E, et al. *Comparative genomics of lactic acid bacteria. Evolutionary genomics*.2006; 103(42): 15611-15616.
- 3- Kathiresan K, Thiruneelakandan G. *Prospects of lactic acid bacteria of marine origin*. Indian Journal of Biotechnology. 2009; 7: 170-177.
- 4.Nguyen TDT, Kang JH, Lee MS (2006).Characterization of *Lactobacillus plantarum* PH04, a potential probiotic bacterium with cholesterol-lowering effects. *Int J Food Microbiol*.113: 358-361.
5. Gilliland SE, Staley TE and Bush LJ, .1984 Importance of bile tolerance of *Lactobacillus acidophilus* used as a dietary adjunct. *Journal of Dairy Science* .67:3045-3051

6. Charteris W P, Kelly P M, Morelli L, *et al.* (2001). Gradient diffusion antibiotic susceptibility testing of potentially probiotic lactobacilli. *J Food Prot* 64(12), 2007-2014.
7. Chateau N, Deschamp AM and HadjSassi A, .1994 Heterogeneity of bile salts resistance in the *Lactobacillus* isolates of a probiotic consortium. *Letters in Applied Microbiology* :18.42-44
8. Cerning, J., 1990. Exocellular polysaccharides produced by lactic acid bacteria. *FEMS Microbiol. Rev.*, 87: 113-130.
9. Oda, M., H. Hasegawa, S. Komatsu, M. Kambe and F. Tsuchiya, 1983. Antitumour polysaccharides from *Lactobacillus* sp. *Agric. Biol. Chem.*, 47: 1623-1625.